

Такім чынам, перавага хрысціянскіх дабрачыннасцей сцвярджаецца любымі сродкамі, як і перамога фізічна слабейшага над дужым у казачным эпасе. У адносінах да нар.-паэтычных крыніц Б. кіруецца мастацкай мэтазгоднасцю, ствараючы ў асобных выпадках нетрадыцыйную версію пэўнай калізіі як, напрыклад, у баладзе «Не ўсім адна смерць», дзе драматычны матыў развіцця душы з цэлам завяршаецца ў камічным ключы: чорт за тое, што не ўпільнаваў душу, калі яна пакідала памёршае цела, «асланы ў рыштанскія роты», а смерць «у халоднай сядзела запёрта». Здольнасць убачыць незвычайны план традыцыйнай падзеі вызначае многія творы Б., якія традыцыйна разглядаліся ў навуковай літаратуры занадта адналінейна, аднапланова, выключна ў рэчышчы крытычнага рэалізму. Між тым яна вяртае да рамантызму і ў той жа час мае пэўныя адносіны да навейшых мастацкіх кірункаў. Іншая справа, што нар.-фалькл. аснова гэтай творчасці прысутнічае пастаянна, выяўляючы яе характэрны эмацыянальна-вобразны каларыт. Гэта ўласціва і прозе пісьменніка. Апублікаваныя неўзабаве пасля смерці Б. творы «Сведка», «Палясоўшчык», «Дзядзіна» ўяўляюць сабой літаратурныя апрацоўкі фалькл. прозы — нар. жартаў, каламбураў. Паводле ўспамінаў сучаснікаў, Б. мог цэлымі днямі слухаць таленавітых апавядальнікаў, высока ацэньваючы іх дар імпрэвізацыі. Названыя творы Б. — вынік таленавітай інтэрпрэтацыі некаторых фалькл. матываў, дзе адметную ролю адыгрывае неардынарны герой, здольны ствараць камедыю сітуацыю (выступлення сведкам у судзе, не ведаючы самой сутнасці справы; прыпалаху ад уяўных страхаў, створаных уласнай фантазіяй; прыгодаў незвычайнай казы, якая ведала імя сваёй гаспадыні). Творы самога Б., у т. л. тыя, што былі падрыхтаваны да выдання ў кнігах паэзіі і прозы, але так і не былі выдадзены, фалькларызаваліся і распаўсюджваліся дзякуючы вуснай мастацкай традыцыі.

Тв.: Творы. Мн., 1991.

Літ.: Грыначык М. Фальклорныя традыцыі ў беларускай дакастрычніцкай паэзіі. Мн., 1969; Чыгрын І. Станаўленне беларускай прозы і фальклор: Дакастрычніцкі перыяд. Мн., 1971; Каваленка В. Міфа-паэтычныя матывы ў

беларускай літаратуры. Мн., 1981; Александровіч С. Тут зямля такая. 2 выд. Мн., 1985; Калеснік У. Тварэнне легенды. Мн., 1987; Пачынальнікі: 3 гісторыкаліт. матэрыялаў XIX ст. Мн., 1987; Лойка А. Гісторыя беларускай літаратуры: Дакастрычніцкі перыяд. 2 выд. Мн., 1989. Штэйнер І.Ф. Беларуская балада. Мн., 1989; Гарэцкі М. Гісторыя беларускае літаратуры. Мн., 1992.

Л. К. Тарасюк.

БАДЗІЮЛЯ, паводле павер'яў — дух, які вымушае чалавека валацужнічаць, гоніць з наседжанага месца. Туляецца каля дарог, бліжэй да зімы ўвязваецца за чалавекам, у хаце якога і пасяляецца. З гэтага часу там назіраюцца ўсякія прыкрасці: чалавек пачынае піць, спускаючы на вецер свой набытак. Б. чакае, калі той усё растрасе і пойдзе па свеце. Каб прагнаць Б., трэба чыста вымесці і вымыць у хаце і бруд выліць наводлег на захад сонца. Тады, кажуць, можна ўбачыць, як Б. ўцякае, з перапуду забываючыся схаваць сваё аблічча. Яна мае выгляд немаладой жанчыны з вялікімі грудзьмі. На ёй няма ніякага адзення, толькі брудная падраная пасцілка, якая амаль не прыкрывае парэпанага струплівага цела. Твар у яе непрыгожы: пукатыя вочы, кароткі шырокі нос, тоўстыя адвіслыя вусны, валасы, збітыя ў каўтун. Згадваецца ў Мядзельскім раёне.

Літ.: Беларускія народныя прыкметы і павер'і. Кн. 3. Зямная дарога ў вырай. Мн., 1999. С. 461—462.

У. А. Васілевіч.

БАДЗЯНСКІ Восіп Максімавіч (2.11.1808, г.п. Варва Чарнігаўскай вобл., Украіна — 18.9.1877), рускі і ўкраінскі філолаг-славіст, гісторык і пісьменнік. Скончыў Маскоўскі ўніверсітэт (1834). Прафесар гэтага ўніверсітэта (1842—68). Даследаваў праблемы старажытнага славянскага пісьменства, вусную нар. творчасць, паходжанне славян і іх мовы. Як устанавіла Л.Малаш, у бел. фалькларыста З.Даленгі-Хадакоўскага было 3 зборнікі нар. песень: №№ 1—1017 (болей за 600 украінскіх, каля 200 бел., 200 польскіх і адна чэшская), №№ 1—887 (пераважалі ўкраінскія, былі і бел.), №№ 1—106. Удава З.Даленгі-Хадакоўскага А.Васілеўская прадала ўкраінскаму гісторыку і фалькларысту М.Максімовічу сшытак №№ 1—1017 і частку другога з №273. Б., які жыву на кватэры М.Максімовіча, у 1834 зрабіў копіі №№ 1—1017 і 273—887, перавёў бел., рускія і ўкраінскія песні з лацінкі,